

Katedra Ekonomii i Agrobiznesu, Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie,
ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin, e-mail: anna.budzynska@up.lublin.pl

ANNA BUDZYŃSKA

Równowaga na rynku cukru w Unii Europejskiej pod wpływem reformy tego rynku

The influence of the European Union sugar reform on the market balance

Streszczenie. Celem badań niniejszego opracowania stała się ocena realizacji głównego celu reformy rynku cukru w Unii Europejskiej, jakim było zmniejszenie podaży cukru i dostosowanie jej do popytu zgłaszanego przez konsumentów na tym rynku. Rynek cukru w UE charakteryzował się wysoką nadwyżką podaży nad popytem, co przyczyniało się do kumulacji zapasów cukru, oraz wysokimi cenami na rynku wewnętrznym, co z kolei powodowało małą konkurencyjność na światowym rynku i wymuszało konieczność dotowania unijnego eksportu, a przez to przyczyniało się do jego wzrostu, pomimo braku rentowności. Z uwagi na fakt, że rynek ten funkcjonuje na podstawie decyzji administracyjnych, w 2006 r. wprowadzono reformę rynku cukru, która miała doprowadzić do poprawy konkurencyjności unijnego rynku cukru na arenie międzynarodowej, a na unijnym rynku przyczynić się do zrównoważenia popytu z podażą. Przeprowadzone badania pozwalają pozytywnie ocenić reformę rynku cukru w UE, ponieważ nadprodukcja cukru została zahamowana i wolumen produkowanego cukru dostosowano do zapotrzebowania zgłaszanego przez uczestników unijnego rynku.

Słowa kluczowe: rynek cukru, reforma, Unia Europejska, równowaga rynkowa

WSTĘP

Od początku istnienia Unii Europejskiej (UE) regulacje dotyczące rynku cukru były istotnym elementem wspólnej polityki rolnej (WPR), charakteryzującej się wysokim poziomem interwencjonizmu państwowego. Wykorzystywano instrumenty, których celem było zapewnienie opłacalności produkcji cukru w krajach członkowskich poprzez stabilizację cen i kwotowanie produkcji. Doprowadziło to do dużej nadprodukcji cukru na unijnym rynku i kumulacji jego zapasów wskutek wysokich cen na rynku wewnętrznym. Wysokie ceny wpływały na małą konkurencyjność na międzynarodowym rynku, jak również przyczyniały się do braku bodźców zmierzających w kierunku redukcji kosztów przez plantatorów i producentów oraz poprawy efektywności gospodarowania [Hryszko i Szajner 2013]. Konieczne stało się wprowadzenie regulacji, które przyczyniłyby się do poprawy konkurencyjności na unijnym rynku cukru.

W 2006 r. zreformowano system regulacji tego rynku dla wszystkich krajów członkowskich. Pomimo że początkowo zakładano funkcjonowanie reformy rynku cukru w Unii Europejskiej na dziewięć sezonów, tj. do 2015 r., jednak zdecydowano się przedłużyć ją o kolejne dwa lata.

Celem pracy było zaprezentowanie zmian, jakie zaszły na unijnym rynku cukru pod wpływem nowych regulacji prawnych, i jaki wpływ wywarły one na kształtowanie się równowagi rynkowej na unijnym rynku cukru.

MATERIAŁ I METODY

Do badań wybrano dane za dłuższy okres niż obowiązująca reforma rynku cukru w UE, by ułatwić ocenę skuteczności regulacji od momentu wprowadzenia. Analizie poddano dane z sezonów od 2004/2005 do 2014/2015. Sezon początkowy prowadzonych badań uwzględnia rozszerzenie struktur UE o dziesięć nowych państw członkowskich. Dla większości z nich rynek cukru był ważnym elementem krajowej gospodarki, dlatego ich akcesja determinowała ważne zmiany na unijnym rynku cukru.

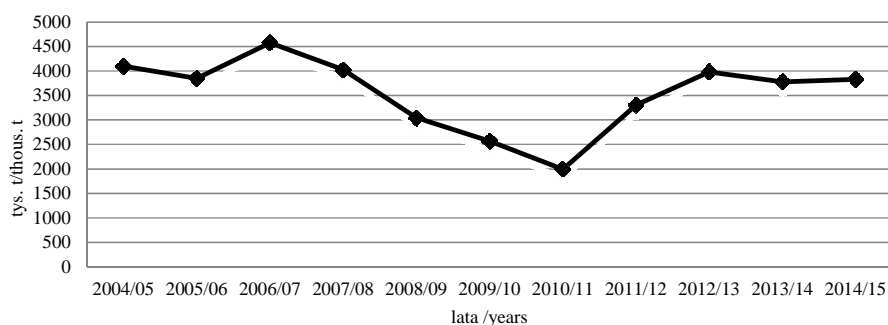
Produkcja cukru charakteryzuje się sezonowością. Odbywa się najczęściej na przełomie roku kalendarzowego, dlatego dane na temat rynku cukru przedstawiane są w literaturze w okresie od października jednego roku do września następnego. W ten sposób przedstawiono wykorzystane w niniejszym opracowaniu dane Międzynarodowej Organizacji Cukru (ISO), Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD), dane publikowane w raportach Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (IERiGŻ), Zespołu Monitoringu Zagranicznych Rynków Rolnych (FAMMU), Fundacji Programów Pomocy dla Rolnictwa (FAPA), Europejskiego Związku Producentów Cukru (CEFS) oraz Ministerstwa Rolnictwa Stanów Zjednoczonych (USDA).

DYSKUSJA I WYNIKI

Równowaga na rynku cukru w Unii Europejskiej

W ekonomii instytucjonalnej rynek rozumiany jest jako instytucja koordynująca transakcje wymiany między podmiotami. Równoważąca funkcja rynku jest to zdolność rynku do automatycznego przywracania równowagi popytu i podaży za pomocą cen. Jednakże na równowagę rynkową może wpływać wiele innych czynników stabilizujących lub destabilizujących cały układ w zależności od struktury i zasięgu danego rynku. Jednym z takich czynników, szeroko wykorzystywanych, jest polityka interwencjonizmu państwowego, który na rynku cukru w Unii Europejskiej objawiał się w przepisach regulujących funkcjonowanie podmiotów na tym rynku wraz ze stosowanymi środkami wspomagającymi, takimi jak kwotowanie produkcji, system cen minimalnych, opłaty produkcyjne i restrukturyzacyjne czy płatności cukrowe [Hryszko i Szajner 2013].

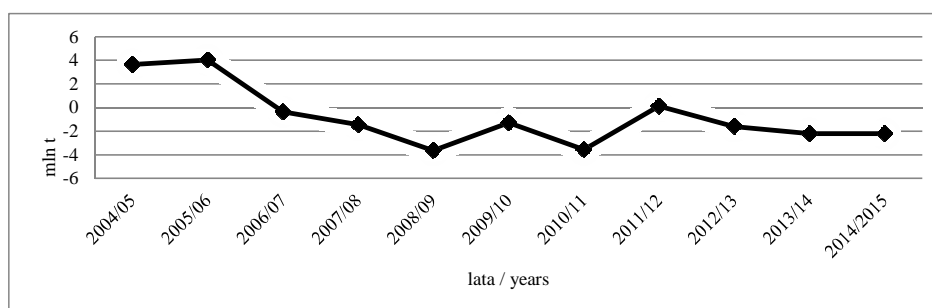
Przed wprowadzaniem reformy poważnym problemem na unijnym rynku cukru były duże zapasy, które sukcesywnie były powiększane przez nadprodukcję cukru. Na początku XXI w. unijne zapasy cukru nie przekraczały 2 mln ton i w zaledwie trzy sezony zostały podwojone (rys. 1).



Opracowanie własne na podstawie: Sugar Year Book 2015
Own study based on: Sugar Year Book 2015

Rys. 1. Zapasy cukru w UE w przeliczeniu na cukier surowy w latach 2004–2015

Fig. 1. EU sugar stocks in raw value in years 2004–2015



Opracowanie własne na podstawie: www.cefs.org, Chmielewski 2014
Own study based on: www.cefs.org, Chmielewski 2014

Rys. 2. Bieżąca równowaga na rynku cukru w UE w latach 2004–2015

(w przeliczeniu na cukier surowy)

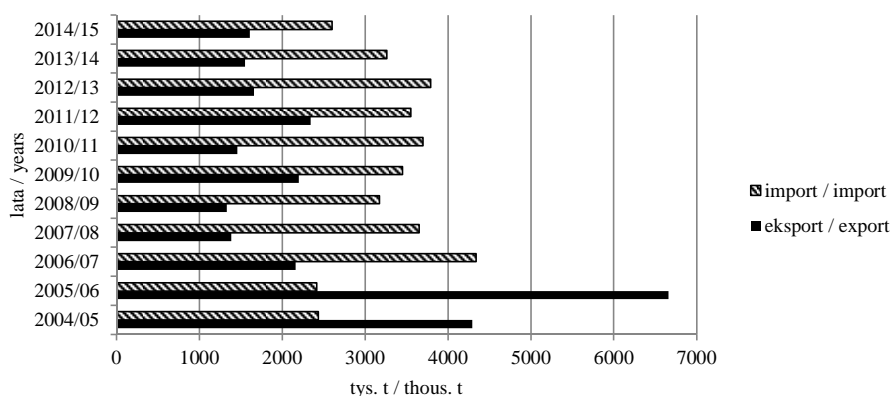
Fig. 2. Market sugar balance in the EU in years 2004–2015 (in raw value)

Na podstawie danych z rysunku 1 można zauważyć, że najwyższy wolumen zapasów cukru występował na unijnym rynku po pierwszym sezonie obowiązywania reformy. W kolejnych sezonach była tendencja spadkowa aż do sezonu 2010/2011, w którym wolumen zapasów cukru osiągnął minimum. Ilość przechowywanego cukru w ciągu czterech sezonów zmniejszyła się o ponad połowę. W kolejnych okresach nastąpił znaczny wzrost zapasów cukru, których ilość w ciągu dwóch kolejnych sezonów została podwojona. Obniżanie ilości cukru znajdującego się w magazynach wynikało przede wszystkim z faktu, iż w ramach obowiązywania zarządzeń reformy wielu producentów zrezygnowało z prowadzenia działalności i wyprzedało posiadane zapasy magazynowe. Dzięki funduszowi restrukturyzacyjnemu rezygnujący z kwot produkcyjnych otrzymywali finansowe rekompensaty, jednakże tylko przez pierwsze cztery lata obowiązywania reformy [Rozporządzenie... 2006]. Po tym okresie pozostali na unijnym rynku wyłącznie producenci, którzy zamierzali rozwijać działalność i poprawiać swoją pozycję konkuren-

cyjną. Dlatego zapasy cukru ponownie zaczęły wzrastać. Jednakże zwiększająca się ilość cukru w magazynach nie wiązała się z pogłębianiem nadprodukcji na rynku cukru w UE (rys. 2).

Równowagę na rynku cukru określa się jako bilans cukru, ponieważ stanowi ona różnicę między zapasami na początku okresu, produkcją z danego okresu oraz importem w danym okresie a eksportem w danym okresie, bieżącą konsumpcją i zapasami na koniec okresu. Na rysunku 2 przedstawiono wyłącznie nominalne różnice między produkcją w danym sezonie a konsumpcją w tym sezonie, rozumianą jako spożycie cukru w gospodarstwach domowych oraz jego zużycie w innych działach gospodarki, bez uwzględniania bilansu obrotów handlowych i zmiany stanu zapasów.

Analiza danych na rysunku 2 wskazuje, że dzięki reformie na unijnym rynku cukru nie powstawały nadwyżki podaży nad popytem, które cechowały ten rynek przed wprowadzeniem nowych zasad interwencjonizmu państwowego. W sezonach poprzedzających reformę, czyli dwóch pierwszych badanych okresach, występowała znaczna nadprodukcja cukru w UE. Pierwszy sezon obowiązywania reformy, tj. sezon 2006/2007 cechował się równowagą rynkową, produkcja cukru odpowiadała wielkości zgłaszanego przez konsumentów popytu. Kolejnym sezonem występowania bieżącej równowagi był szósty sezon reformy. Dane z pozostałych badanych okresów przedstawiają tendencję do większego spożycia cukru niż wynosi jego produkcja na unijnym rynku. W trzecim i czwartym sezonie reformy nadwyżka popytowa osiągnęła wartość największą. Można stwierdzić, że główny cel reformy został osiągnięty od pierwszego sezonu wprowadzenia nowych zasad na rynku cukru w UE.



Opracowanie własne na podstawie: www.usda.gov
Own study based on: www.usda.gov

Rys. 3. Eksport i import cukru krajów UE w przeliczeniu na cukier surowy w latach 2004–2015
Fig. 3. The EU sugar export and import in raw value in years 2004–2015

Cukier jest produktem, którego wymiana międzynarodowa opiera się na rozwiniętym systemie protekcjonizmu i interwencjonizmu państwowego wszystkich krajów biorących udział w tej wymianie. Za pomocą dotacji eksportowych oraz wysokich ceł importowych decydenci wzmacniają konkurencyjność rodzimego cukru, który należy do podstawowo-

wych produktów rolnych. Powyższe determinanty zaburzają w bardzo dużym stopniu funkcjonowanie mechanizmów rynkowych, przyczyniając się do manipulacji cenowych i destabilizacji rynku. W krajach UE reforma nie wprowadziła zasadniczych zmian w zakresie handlu zagranicznego. Zmniejszono wolumen eksportu cukru pozakwotowego i refundacji wywozowych, jak również zwiększono udział importu w zaopatrzeniu rynku. Zmiany te wystarczyły, by nastąpiły znaczne przesunięcia w międzynarodowym handlu cukrem. Członkowie UE stali się z eksportera dużymi importerami netto (rys. 3).

Dane prezentowane na rysunku 3 ilustrują zmianę pozycji unijnych producentów cukru w handlu międzynarodowym. Przed wprowadzeniem reformy duże ilości cukru były eksportowane z krajów UE i znacznie przewyższały import. W badanym okresie rekordowy pod względem wolumenu eksportu cukru był sezon poprzedzający reformę, tj. 2005/06, w którym wyeksportowano prawie 7 mln ton cukru. W porównaniu z poprzednim sezonem był to przyrost o 55%. Pierwsze dwa badane sezony prezentują tendencję do znacznie wyższego eksportu cukru niż importu. Przed wprowadzeniem reformy UE była jednym z głównych eksporterów cukru na światowym rynku. Od pierwszego sezonu reformy tendencja ta uległa odwróceniu i UE stała się importerem netto cukru.

W okresie dziewięciu badanych sezonów wolumen cukru będącego przedmiotem międzynarodowej wymiany handlowej krajów UE z producentami spoza Wspólnoty wykazywał się dużą zmiennością. W przypadku importu wahania między ilością maksymalną osiągniętą w sezonie 2006/07 a najniższą z sezonu 2014/15 wyniosły ponad 1,7 mln ton, w przypadku eksportu – niewiele ponad 1 mln ton pomiędzy sezonem 2011/12, gdy wywieziono z krajów UE najwięcej cukru w okresach obowiązywania reformy a sezonem 2008/09, kiedy eksport cukru był na najniższym poziomie zarówno ze wszystkich badanych okresów, jak i ze wszystkich okresów funkcjonowania UE.

Podaż cukru na unijnym rynku

Na podaż cukru w danym sezonie składa się produkcja cukru w tym sezonie na danym rynku, bilans obrotów handlu zagranicznego na tym rynku w danym sezonie, jak również różnica stanu zapasów cukru na początku i końcu badanego sezonu. Na jednolitym rynku europejskim jest ścisła kontrola podaży cukru za pomocą regulacji prawnych wprowadzanych przez organy administracyjne. W 1968 r. wprowadzono w ramach Wspólnej Organizacji Rynku Cukru (WORC) kwoty produkcyjne ustanawiające ilość produkcji, która była objęta cenami gwarantowanymi dla poszczególnych producentów z krajów UE [Chudoba 2004]. Dokonując analizy stanu prawnego rynku cukru zarówno przed, jak i w okresie obowiązywania reformy, zauważa się skupienie wspólnotowych organów legislacyjnych przede wszystkim na wolumenie cukru produkowanego z uprawianych na terenie Wspólnoty buraków cukrowych oraz z rafinacji cukru trzcinowego sprowadzanego z krajów trzecich, jak również na wzmacnianiu pozycji konkurencyjnej unijnego przemysłu cukrowniczego poprzez dotacje eksportowe i bariery importowe [Akty... 2006]. Najistotniejszą wadą takiego podejścia jest skupienie uwagi producentów wyłącznie na efektywności czynników wytwórczych związanej z minimalizacją kosztów w celu maksymalizacji nadwyżki finansowej, co przekłada się na dążenie do zwiększania podaży (tab. 1).

Tabela 1. Kwoty produkcyjne i wolumen produkcji cukru w UE w przeliczeniu na cukier biały w latach 2004–2015

Table 1. Sugar quotas and production in the EU in white sugar value in years 2004–2015

Wyszczególnienie/ /Specification	Jedn./ Units	Lata/Years										
		2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
Kwoty produkcji cukru/ Sugar quotas		17 441	17 441	17 441	16 599	13 469	13 337	13 337	13 337	13 530	13 530	13 530
Produkcja cukru/ Sugar production	tys. t/ thous. t	19 683	20 129	15 888	16 062	13 733	15 773	13 992	16 854	15 322	14 811	14 995
Nadwyżka produkcji nad kwotę/ Surplus of production over quota		2 242	2 688	-1553	-537	264	2 436	655	3 517	1 792	1 281	1 465

Opracowanie własne na podstawie: Rynek cukru... 2006–2014, Chmielewski 2014

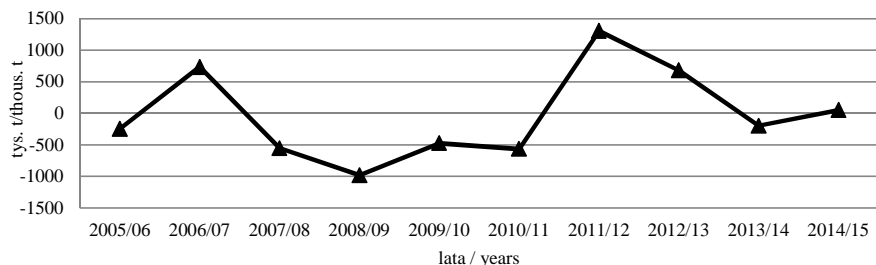
Own study based on: Rynek cukru... 2006–2014, Chmielewski 2014

Dane z tabeli 1 przedstawiają informacje na temat redukcji kwot produkcyjnych w trakcie obowiązywania reformy, która w badanym okresie wyniosła 23%. Obniżki limitów produkcyjnych dokonywano stopniowo. W pierwszym sezonie obowiązywania reformy zostały one utrzymane, w kolejnym sezonie zmniejszono je tylko o 5%, podczas gdy od trzeciego sezonu wprowadzono limity o 18% niższe niż dotychczas. Przez trzy ostatnie badane sezony wolumen limitowanej produkcji był wyznaczony na stałym poziomie, z tym że w sezonie 2012/13 został zwiększony o 1% w stosunku do poprzedniego.

Analiza danych w tabeli 1 pozwala także sformułować wnioski dotyczące wolumenu produkcji cukru. Największą produkcję w badanym okresie odnotowano w UE w sezonie 2005/2006, czyli przed wprowadzeniem nowych regulacji. W kolejnych sezonach, tj. w okresie obowiązywania reformy na unijnym rynku cukru, nastąpiło znaczne zmniejszenie produkcji – początkowo o 20%. Zgodnie z założeniami autorów reformy najmniejszą produkcję odnotowano na rynku po drugim i po czwartym sezonie reformy, tj. w sezonach 2008/2009 oraz 2010/2011. Istotny wzrost produkcji cukru odnotowano w sezonie 2011/2012, podczas którego podaż cukru wzrosła o ponad 20%. W tym sezonie wystąpiła także najwyższa nadwyżka produkcji powyżej przyznanych limitów w całym badanym okresie, wynosząca prawie 30% ilości wytwarzanego na terenie UE cukru ponad ustanowione limity produkcyjne. Produkcję przewyższającą ustalone administracyjnie kwoty odnotowano przed wprowadzeniem nowych zasad funkcjonowania unijnego rynku cukru oraz od trzeciego sezonu reformy, tj. sezonu 2008/2009. W pierwszych dwóch sezonach obowiązywania reformy produkcja była niższa niż ustalone limity.

Po weryfikacji materiału badawczego można stwierdzić, że producenci cukru, którzy nie skorzystali z funduszu restrukturyzacyjnego rekompensującego zamykanie cukrowni i rezygnację z posiadanych kwot produkcyjnych, nie przestrzegają ustalanych limitów. Ma to nie tylko związek z odrębnymi decyzjami przedsiębiorców dotyczącymi realizacji przyjętej strategii, ale także z dostępnością surowca zużywanego do produkcji. Burak cukrowy jako roślina jednoroczna narażony jest na anomalie pogodowe. Z tego względu pomimo regulacji dotyczących wielkości podaży roślin potrzebnych do produkcji cukru

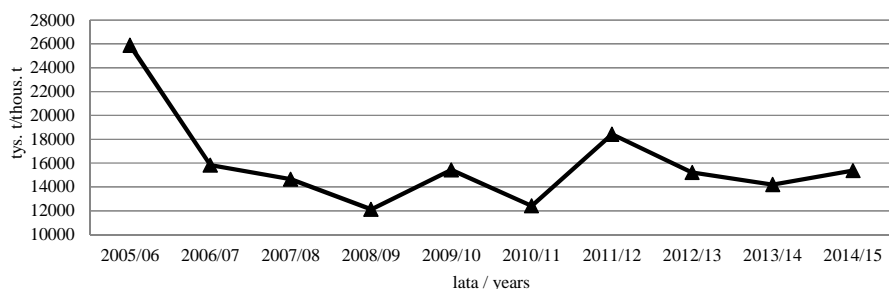
nie jest możliwe dokładne zaplanowanie ilości otrzymywanego surowca, co bezpośrednio implikuje decyzje przedsiębiorców odnośnie do wielkości produkcji cukru i wpływa na wolumen gromadzonych zapasów (rys. 4).



Opracowanie własne na podstawie: Sugar Year Book 2015
Own study based on: Sugar Year Book 2015

Rys. 4. Zmiana stanu zapasów cukru na rynku UE w przeliczeniu na cukier surowy w latach 2005–2015

Fig. 4. Change in the balance of EU sugar stocks in raw value in years 2005–2015



Opracowanie własne na podstawie: Sugar Year Book 2015, www.usda.gov
Own study based on: Sugar Year Book 2015, www.usda.gov

Rys. 5. Podaż cukru na rynku UE w przeliczeniu na cukier surowy w latach 2005–2015

Fig. 5. EU sugar supply in raw value in years 2005–2015

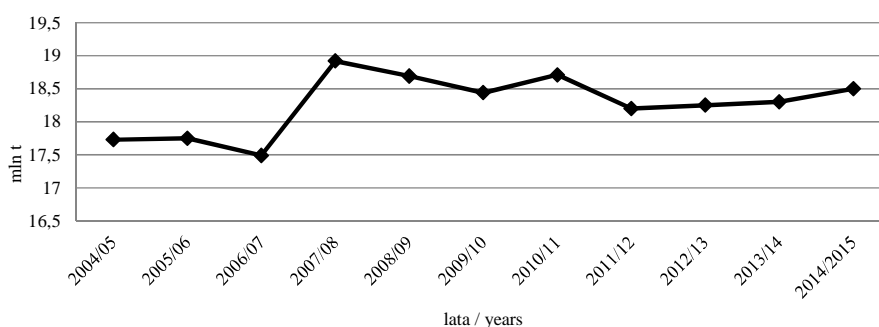
Analizując dane prezentowane na rysunku 4, można wysnuć wniosek, że wprowadzenie nowych zasad funkcjonowania na unijnym rynku cukru początkowo przyczyniło się do racjonalizacji ilości cukru pozostawianego w zapasach. Wyrażało się to w ujemnej zmianie stanu zapasów w czterech kolejnych sezonach, począwszy od drugiego sezonu reformy. Rekordowo wysoki przyrost zapasów nastąpił na koniec okresu 2011/12, podczas którego zapasy na koniec okresu prawie o 1,5 mln ton przewyższyły zgromadzone ilości cukru w magazynach unijnych producentów. Był to jednakże jedyny sezon w całym badanym okresie, kiedy zapasy tak istotnie wpłynęły na powiększenie podaży cukru na unijnym rynku. W kolejnych sezonach producenci powrócili do racjonalnej ilości

produkowanego cukru, tak by nie powiększać i tak wysokich zapasów magazynowych. Pomimo że w większości badanych okresów zmiana stanu zapasów była ujemna, należałoby znacznie zmniejszyć ilość produktu przechowywanego w magazynach unijnych producentów, uwzględniając wysoki poziom zapasów cukru na unijnym rynku.

Prezentacja danych przedstawionych na rysunku 5 ilustruje tendencję do wyrównywania podaży cukru na rynku UE. Przed rozpoczęciem reformy podaż cukru na unijnym rynku była znacznie większa niż w okresie wprowadzonych zmian regulacyjnych. Już w pierwszym okresie funkcjonowania zasad reformy podaż cukru zmniejszyła się o 40% i wynosiła w badanym okresie, tj. przez dziewięć sezonów reformy – od 12 do 18 mln ton. Największą podaż cukru w okresie obowiązywania reformy odnotowano na rynku cukru UE w sezonie 2011/12, podczas gdy najmniejszą w sezonach 2008/09 i 2010/11. Można przyjąć, że unijna podaż cukru wynosi generalnie około 15 mln ton rocznie, ponieważ w pozostałych sześciu okresach ilość cukru na rynku oscylowała bardzo blisko tej wartości.

Popyt na cukier w Unii Europejskiej

Popyt na cukier zgłaszają dwie grupy odbiorców: indywidualne gospodarstwa domowe oraz przemysł, w szczególności spożywczy, chemiczny i farmaceutyczny. Stosowane na unijnym rynku cukru mechanizmy interwencjonizmu państwowego nie dotyczą popytu, który zależy od indywidualnych upodobań konsumentów oraz ich zainteresowania artykułami przemysłowymi produkowanymi z użyciem cukru.



Opracowanie własne na podstawie: Sugar Year Book 2015, Rynek cukru... 2006–2014, Chmielewski 2014
Own study based on: Sugar Year Book 2015, Rynek cukru... 2006–2014, Chmielewski 2014

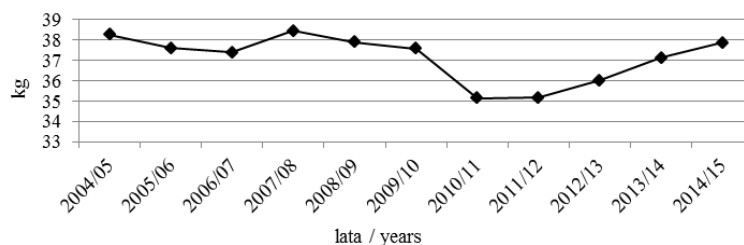
Rys. 6. Popyt na cukier w UE w przeliczeniu na cukier surowy w latach 2004–2015

Fig. 6. EU sugar demand in raw value in years 2004–2015

Pomimo że cukier w gospodarstwach domowych jest artykułem pierwszej potrzeby, to jego bezpośrednia konsumpcja wykazuje tendencję malejącą. Wynika to przede wszystkim z rozpowszechniającej się mody na zdrowy styl życia i niskokaloryczną żywność z minimalną ilością substancji słodzących [Sugar... 2007]. Jednakże za duże zużycie cukru w UE odpowiada zapotrzebowanie na cukier ze strony przemysłu, który oprócz

klasycznego dosładzania produktów w przemyśle spożywczym, wykorzystuje cukier do produkcji leków i kosmetyków, a także w innych gałęziach przemysłu, np. do produkcji bioetanolu przez przemysł paliwowy czy spirytusowy. Cukier wykorzystywany jest także w rolnictwie jako dodatek do pasz czy do dokarmiania pszczoł. Ogólnie na rynku unijnym cele niespożywcze stanowią około 4% globalnego popytu na cukier [Hryszko i Szajner 2013].

Interpretacja danych zaprezentowanych na rysunku 6 pozwala sformułować twierdzenie, że popyt na cukier po dynamicznym, ośmioprocentowym wzroście w drugim roku reformy ustabilizował się i jego wartość oscyluje wokół 18,5 mln ton rocznie z niewielkimi odchyleniami do 0,5 mln ton w kolejnych sezonach. Jednakże nawet największa zmiana w unijnym poziomie popytu na cukier, z sezonu 2006/07 na 2007/08, wyniosła mniej niż 1,5 mln ton. Do momentu rozpoczęcia reformy kraje członkowskie posiadały nadwyżkę, która przewyższała zapotrzebowania o prawie 20%, natomiast po pierwszym głównym sezonie reformy, gdy wiele państw członkowskich stało się importerami netto, unijny wskaźnik samowystarczalności spadł do 85% [Hryszko i Szajner 2013].



Opracowanie własne na podstawie: Sugar Year Book 2015, F.O. Licht 2011
Own study based on: Sugar Year Book 2015, F.O. Licht 2011

Rys. 7. Spożycie cukru w UE w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2004–2015
Fig. 7. EU sugar use per capita in years 2004–2015

Bezpośrednie spożycie cukru przez przeciętnego obywatela UE w badanym okresie wykazywało znacznie większe wahania niż ogólny popyt na cukier. Przez pierwszą połowę badanego okresu spożycie cukru oscylowało wokół 38 kg rocznie na mieszkańca, przy czym pierwszy sezon reformy charakteryzował się najniższym spożyciem, za to kolejny najwyższym, jednakże różnica wyniosła niecały kilogram na osobę. W sezonach 2010/11 i 2011/12 nastąpił gwałtowny spadek bezpośredniego spożycia cukru o ponad 6% w porównaniu z sezonem 2009/2010. Jednakże w kolejnych badanych sezonach spożycie systematycznie rosło, aż w ostatnim badanym okresie osiągnęło poziom z sezonów początkowych. Dane przedstawione na rysunku 7 udowadniają tezę, że bezpośrednie spożycie cukru zależy w głównej mierze od mody i upodobań klientów.

WNIOSKI

1. Pod wpływem reformy unijnego rynku cukru nastąpił krótkookresowy spadek wolumenu przechowywanego cukru wskutek obniżenia przyrostu zapasów na koniec okresu, jednakże nie nastąpiło istotne zmniejszenie ilości przechowywanego przez producentów cukru na rynku UE.

2. Reforma pozytywnie wpłynęła na bieżącą równowagę na rynku cukru, dostosowując wielkość unijnej produkcji do zgłaszanego popytu. Przed reformą występowała wysoka nadprodukcja cukru, podczas gdy od pierwszego sezonu reformy produkcja unijnych wytwórców nie przekraczała rynkowego zapotrzebowania.

3. Unia Europejska z jednego z głównych eksporterów cukru na rynek światowy stała się w okresie obowiązywania nowych regulacji importerem netto cukru.

4. Redukcja kwot produkcyjnych limitujących rozmiary produkcji spowodowała obniżenie ilości cukru wytwarzanego przez unijnych producentów, jednakże wytwórcy wciąż je przekraczają, produkując nawet 30% ponad limity.

5. W okresie obowiązywania reformy nastąpiło zmniejszenie podaży cukru na rynku UE, jednakże przede wszystkim z powodu ujemnych obrotów handlowych, a nie zmniejszenia produkcji i zapasów cukru.

6. Popyt na cukier w krajach UE jest ustabilizowany i nie zależy od regulacji instytucji wspólnotowych, tylko od mody i preferencji konsumentów.

7. Dzięki reformie rynku cukru nastąpiły zmiany w równowadze rynkowej na unijnym rynku. Przed reformą podaż rynkowa znacznie przewyższała unijny popyt, natomiast od początku reformy sytuacja uległa odwróceniu i popyt przewyższał podaż. W sezonie 2011/12 uzyskano równowagę rynkową na rynku cukru w UE.

PIŚMIENNICTWO

- Akty prawne Unii Europejskiej dotyczące mechanizmów WPR administrowanych przez AGR., 2006. ARR Warszawa, 7–8.
- Chmielewski Ł., 2014. Światowy Rynek Cukru. Opracowanie sygnałne, FAMMU, FAPA, Warszawa, 7–12.
- Chudoba Ł., 2004. Wpływ systemu regulacji rynku cukru na przemysł cukrowniczy w Polsce i 15 krajach Unii Europejskiej. Komunikaty, Raporty, Ekspertyzy 500, IERiGŻ, Warszawa.
- F.O. Licht, 2011. World Sugar Statistics, Informa UK Limited, London, 23–53.
- Hryszko K., Szajner P., 2013. Sytuacja na światowym rynku cukru i jej wpływ na możliwości uprawy buraków cukrowych w Polsce. IERiGŻ, Warszawa, 29–55.
- Rozporządzenie Rady nr 320 z dnia 20 lutego 2006 r. ustanawiające tymczasowy system restrukturyzacji przemysłu cukrowniczego we Wspólnocie i zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1290/2005 w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej (Dz.U. L 58 z 28.02.2006 r.).
- Rynek Cukru. Stan i Perspektywy, 2006–2014, nr 26–41.
- Sugar Policy Reform in the European Union and in World Sugar Markets, 2007. OECD Paryż, 21.
- Sugar Year Book, 2015. ISO London, 12–32.
- www.cefs.org
- www.usda.gov

Summary. The paper discusses the problem concerning the balance between supply and demand on the sugar market in the European Union. In the past there was surplus sugar production and stock accumulation, high prices on internal market, which caused small competitiveness on the world market. The European export had to be subsidized. The sugar supply is regulated by law, which is why in the year 2006 the sugar market reform was implemented. The aim of reforming the European Union's sugar policy is adjusting production to demand and improving the competitiveness of the European Union's sugar market on the world market. The objective of this paper is assessing the achievement of the main goal of the reform.

Key words: sugar market reform, the European Union, market balance